

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

9 De anima quantum ad eius cognitionem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

tra forte restituere, quia iniuste accepit, & per consequens sequens damna & interesse. Sed cum ipsius pecunia usurarie non sit alius usus, quam ipsa eius substantia, ratione iam dicta, patet consequenter quod ex quo pecuniam usurariam reddidit, de usu pecuniae nihil reddere tenetur: teneretur autem reddere aliquid id, quod lucratus esset de domo aliena, uel de equo, uel aliquo huiusmodi, etiam postquam res huiusmodi reddidisset, quia in talibus appreritur res, & usus rei.

Ad illud ergo quod in contrarium obijcitur dicendum, quod pecunia usuraria non se habet per modum radicis ad lucrum quod de ea fit, sed solum per modum materię. Radix enim aliquo modo habet uirtutem causę actiue, in quantum ministrat alimentum toti plantę: unde in humanis actibus uoluntas & intentio comparantur radici, quę si peruersa fuerit, opus erit peruersum, non autem hoc est necessarium in eo quod est materiale. Potest enim aliquis interdum malo bene uti.

QUESTIO XIII.

DEINDE quęstum est de his quę pertinent communiter ad omnes homines.

¶ Et primo, Quantum ad animam.

¶ Secundo, Quantum ad corpus.

¶ Tertio, Quantum ad actum hominis.

¶ Circa animam quęstia sunt tria.

¶ Primo, Quantum ad substantiam eius: utrum sit composita ex materia & forma.

¶ Secundo, Quantum ad cognitionem eius.

¶ Tertio, Quantum ad penam ipsius.

ARTICVLVS XX.

Utrum anima sit composita ex materia & forma.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur quod anima sit composita ex materia & forma: Intellectus enim humanus comparatur ad substantias intellectuales superiores per recessum simplicitatis: sed de quodammodo dicitur a simplici, incidit in aliquam compositionem: prima autem compositio est ex materia & forma. ergo anima humana est composita ex materia & forma.

SED CONTRA est, quod phil. dicit in 3. de anima, quod species rerum materialium prout sunt in ipsis rebus, non sunt intelligibiles actu, quia sunt in materia: sed prout sunt in anima intellectiua humana, sunt intelligibiles actu. ergo non sunt in materia. non ergo anima humana est composita ex materia & forma.

RESPON. Dicendum, quod si materia dicatur omne illud quod est in potentia quocumque modo, & forma dicatur omnis actus, necesse est ponere, quod anima humana, & quęlibet substantia creata sit composita ex materia & forma. Omnis enim substantia creata est composita ex potentia & actu. Manifestum est enim, quod solus deus est suum esse quasi essentialiter existens, in quantum sibi suum esse est eius substantia, quod de nullo alio dici potest. Esse enim subsistens, non potest esse nisi unum, si cut nec albedo subsistens non potest esse nisi unum. Oportet ergo quod quęlibet alia res sit ens participatiue, ita quod aliud sit in eo substantia participans esse, & aliud ipsum esse participatiue. Omne autem participans se habet ad participatum sicut potentia ad actum, uel substantia cuiuslibet rei creatę, se habet ad suum esse sicut potentia ad actum. Sic ergo omnis substantia

creata est composita ex potentia, & actu. ex eo quod est, & esse, ut Boet. dicit in li. de hebdomada. Sic utrumque componitur ex eo quod est album, & albedine. Si uero materia proprie accipiatur pro illo quod est potentia tantum, sic impossibile est quod anima humana sit composita ex materia & forma, & hoc potest manifestari dupliciter. Primo quidem ex eo quod est intellectualis substantia: manifestum est enim quod intellectus in actu est intellectum in actu. Intellectum autem in actu est aliquid, in quantum est immateriale. Est enim aliquid perfecte cognoscibile in quantum est actu, non autem in quantum est potentia, ut dicitur in 9. meta. unde cum materia sit ens in potentia, forma in materia existens non potest esse perfecte cognita, ut intellecta in actu: unde sequitur quod nulla substantia intellectiua, cuius perfectio est ipsum intellectum in actu, sit materialis, eo quod oportet perfectionem proportionati perfectibili. Secundo apparet idem ex hoc, quod anima est forma. Cum enim forma sit actus, & id quod est in potentia, non possit esse actus, impossibile est quod aliquid compositum ex materia, & forma secundum se totum sit forma. Si ergo anima quę ponitur componi ex materia & forma sit forma secundum aliquam sui partem quę est actus, cuius nulla pars est materia, sequitur quod animę pars non sit materia: hoc enim dicimus animam quod est actus corporis animati.

Ad illud uero quod in contrarium obijcitur dicendum, quod potentia & actus sunt prima principia in genere substantię: materia autem & forma sunt prima principia in genere substantię mobilis: unde non oportet omnem compositionem in genere substantię esse ex materia & forma, sed hoc solum necesse est in substantiis mobilibus.

QUESTIO IX.

DEINDE quęstum est de anima quantum ad eius cognitionem.

¶ Et circa hoc quęstia sunt duo.

¶ Primo, Utrum anima separata a corpore cognoscat aliam animam separatam.

¶ Secundo, Utrum liceat ab aliquo moriente exigere ut statim suum post mortem denuntiet.

ARTICVLVS XXI.

Utrum anima separata cognoscat aliam animam separatam.

CIRCA primum sic proceditur. Videtur, quod anima separata a corpore non cognoscat aliam animam hominis, quā in hac uita cognouit. Omnis enim cognitio per aliquam sit similitudinem: sed in una anima non fuit expressa alterius animę similitudo in hac uita, quę possit in ea post mortem remanere. ergo una anima separata non potest aliam cognoscere.

¶ Prat. Philo. dicit in 3. de anima, quod corrupto corpore anima non reminiscitur. non ergo recognoscit animam hominis, quam in hac uita cognouit.

SED CONTRA est, quod dicitur Luc. 16. quod diues in inferno secundum animam positus recognouit Lazarum in sinu Abrahę secundum animam existentem.

RESPON. Dicendum, quod cum nulla substantia propria operatione destituatur, necesse est ponere, eum anima intellectiua post mortem remaneat, quod aliquo modo intelligat. necesse est autem ei attribuere alterum modum modorum intelligendi, ut scilicet intelligat uel abstractendo species intelligibiles a rebus, sicut nunc intelligit Quodlib. S. Tho. C 4 git

D. 461.

Te. com. 20.

B

C

1. p. q. 5. ar. 5. ca.

Te. com. 16.

D. 354.

1. p. q. 5. ar. 5. ca.

1. p. q. 5. ar. 5. ca. 2. & anima. ar. 17. & 18.

Te. com. 20.

git corpori unita, uel per species intelligibiles in corpore acquisitas, & in ea conseruatas post mortem, uel et per aliquas species concreatas, uel qua literumque desuper influxas. Quidam ergo dnt, qd animæ separata intelligit abstrahendo species intelligibiles a rebus; sed hoc esse non pot. Abstractio. n. specierum intelligibilium a rebus sensibilib. fit mediante sensu & imaginatione, quorum operationes cum sint per organa corporalia, animæ separatae attribui non possunt. Vnde alii hoc negantes, dicunt ulterius, quod nec etiam per species acquisitas a rebus sensibilibus, dum esset in corpore, anima separata intelligit. Ponunt enim Auicennam sequentes, quod species intelligibiles non conferuntur in intellectu possibili, nisi dum actu intelligit, sed conseruantur species particulares reru sensibilium solum in imaginatiua & memoratiua, ad quas dum intellectus possibilis se conuertit, de nouo influunt in ipsum species intelligibiles ab intellectu agente. Cum ergo uis memoratiua & imaginatiua corrumpatur corpore corrupto, eo quod est uirtus organi corporalis, sequitur quod anima post mortem nullo modo intelligere possit per aliquas species a rebus sensibilibus acceptas: unde relinquunt secundum eos, quod anima separata intelligat per species concreatas, sicut & angeli. Sed hæc quidem positio irrationalis uidetur quantum ad utrumque dictorum. Quod. n. species intelligibiles in intellectu possibili non conseruentur, est contra rationem. Quod. n. in aliquo recipitur, est in eo per modum recipientis: unde cum intellectus possibilis habeat esse stabile & immobile, oportet quod species intelligibiles in eo recipiantur stabiliter & immobiliter. Est etiam contra Arist. qui dicit in 3. de anima, quod intellectus possibilis cum sciat singula, hoc est, accipiens species singulorum, ut sciens. i. sicut contingit in scientia, uel in eo qui habet scientiam, tunc dicitur secundum actum, hoc autem confessum accidit, cum possit operari per seipsum. Est ergo quidem & tunc potentia quodammodo, non tamen simpliciter, sicut ante ad discere, aut inuenire. Ex quibus uerbis apparet, quod species intelligibiles quandoque sunt habitui intellectus possibili, quamuis actu non operetur. Illud etiam quod dicunt, animam humanam habere species intelligibiles concreatas, irrationabiliter dicitur. Si enim potest eis uti dum est corpori unita, sequitur quod possit homo intelligere ea quorum sensum non accepit, ut puta, qd cæcus intelligat colores, qd patet esse falsum. Si autem per unionem corporis totaliter impeditur anima humana, ut speciebus intelligibilibus concreatis uti non possit, sequitur quod unio corporis & animæ non sit naturalis. Id enim quod est in natura rei, non totaliter impeditur per aliquid quod est rei naturale, alioquin natura faceret alterum illorum frustra. Sic ergo dicendum est, quod anima separata intelligere potest quedam per species intelligibiles, quas per sensus a rebus acquisiuit dum esset in corpore. Sed iste modus cognoscendi non sufficit, quia multa cognoscit anima separata, quæ nos in hac uita non cognoscimus, maxime quia inconueniens uidetur, quod animæ illorum qui in maternis uteris moriuntur, quæ forte nullum intellectus usum habuerunt, & per consequens nec alias species intelligibiles acquisitas, nihil post mortem intelligant. Vnde oportet addere, quod anima in sui separatione a corpore recipit influxum specierum intelligibilium a natura superiori. scilicet a secunda naturali ordinē

quo experimur, quod anima humana quanto magis a corporeis sensibus abstrahitur magis potest esse particeps superioris influxus, sicut patet in dormientibus, & alienatis, qui etiam quedam futura præuident. Sic ergo anima separata potest animam aliam cognoscere tam per notitiam, quam de ea acquisiuit in hac uita per aliquam similitudinem effectus ipsius, qui est uita hominis, siue per aliquam similitudinem influxam a Deo naturali influxu. Et per hoc patet responsio ad primum. Ad secundum dicendum, quod Philosophus loquitur quantum ad memorari & reminisci, quod est per actus cuiusdam potentie sensitivæ utentis organo corporali, quo corrupto cessat actus talis potentie.

ARTICVLVS XXII.

Verum liceat requirere ab aliquo moriente, ut statum suum post mortem reuellet.

CIRCA secundum sic proceditur. Videtur, quod non liceat ab aliquo moriente requirere, quod reuellet statum suum post mortem. Non. licet inquirere quæ Deus uult esse abscondita, sicut illud Eccl. 3. Altiora te ne quaeris: sed Deus uult esse absconditum statum animæ post mortem, quod patet ex hoc quod diuiti petenti ut Lazarus mitteretur ad fratres suos uiuentes, est hoc denegatum, sicut dicitur Luc. 16. non ergo licet hoc a morientibus requirere.

SED CONTRA est, quod dicitur 2. Mach. 12. Sancta & salubris est cogitatio pro defunctis exorare: sed ad hoc homo pronocat per hoc, quod cognoscit necessitatē eorum, quam habent post mortem: ergo licitum est & sanctum hoc a morientibus requirere.

RESPON. Dicendum, quod cum peccatum sit contra naturam, ut patet per Damas. 2. l. requirere per imperfectionem naturalis desiderii non est peccatum nisi aliqua inordinatio adiungatur, sicut patet in sumptione cibi & potus. Hō aut naturaliter scire desiderat: unde si requirat aliquid rei notitiā, non est peccati, nisi forte per accidens, hoc est, per aliquam inordinationem adiectā, puta, si per studium & inquisitionem alicuius scientiæ aliis impediatur ab his, quibus tenetur intendere, puta, si prædicator impediatur ab officio debite prædicationis propter studium geometriæ, aut etiam si quis inquirat aliquid cognoscere, superbe & presumptuose de sua facultate cōfidens, uel si qua alia huiusmodi inordinatio circa hoc contingat. Nulla autem inordinatio in hac inquisitione uidetur, si aliquis requirat a moriente cognoscere statum suum post mortem, submitendo tamen hoc diuino iudicio. Vnde nulla ratio uidetur, quare debeat dici hoc esse peccatum, nisi forte ex dubitatione fidei de futuro statu, quasi tentando inquirat.

Ad illud uero quod in contrarium obiicitur dicendum, quod Deus uult multa nobis sic esse abscondita, quorum notitiam propriis uiribus, aut merito acquirere non possumus, quæ tamen uult reuelari humiliter & pie querentibus, secundum illud Matt. 11. Abscondisti hæc a sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis: unde non est mirum, si superbis fratribus superbi diuitis Deus aliquid qua noluit reuelari, quæ tamen uult reuelari fidelibus pie & humiliter querentibus.

Tex. con. 2.